

VODIČ PO USTANOVAH/ FUNDACIJAH V SLOVENIJI

DANES
TEMELJ

JUTRI
JUTERBER

Fundacije
družbi
koristne
ustanove

KAJ SO USTANOVE/FUNDACIJE?

Ustanove ali *fundacije* ali *skladi* so poleg *društev temeljni instituti civilne družbe*: *društva* omogočajo svobodo združenja, *ustanove* pa svobodo zasebne lastnine. So nevladne organizacije, ki povezujejo javni sektor (državo) in zasebni sektor (trg) ter zasebno lastnino in civilno družbo.

Splošnokoristne ustanove omogočajo, da se zasebno premoženje namenja za splošne koristi – za izobraževalne, kulturne, socialne, okoljske in druge javne namene, saj z njim podpirajo različne nevladne organizacije, združenja, dobrodelne organizacije in izobraževalne institucije ter posameznike in posameznice. Večina dejavnosti, za katere skrbijo *splošnokoristne ustanove*, sodi v tretji oziroma nevladni sektor.

KDO LAHKO USTANOVI USTANOVO/FUNDACIJO?

Ustanova je praviloma **pravna oseba zasebnega prava**, temelji torej na zasebni lastnini, a s splošnokoristnim oziroma dobrodelnim in praviloma trajnim namenom. Ustanovo lahko izjemoma ustanovi tudi država – takšna ustanova je **pravna oseba javnega prava**. Ustanovitelji – posamezni donatorji, obstoječe ustanove, društva, javni organi, podjetja – ustanovijo ustanovo tako, da namenijo premoženje za nek splošnokoristni ali dobrodelni in praviloma trajni namen, upravljanje premoženja in skrb za izvajanje namena pa zaupajo osebi ali organu, ki ga določijo sami.

ZGODOVINA RAZVOJA USTANOV/FUNDACIJ V SLOVENIJI

Četudi imajo *ustanove v Sloveniji* dolgo tradicijo (najstarejša še obstoječa slovenska ustanova, *Knafljeva ustanova*, je bila ustanovljena leta 1676 na Dunaju), sta se njihova rast in razvoj obnovila in pospešila v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Prva ustanova iz tega obdobja je bila ustanovljena leta 1992, in sicer *Ustanova dr. Antona Trstenjaka*, trenutno pa je v Sloveniji registriranih približno dvesto ustanov/fundacij.

NOVI ZAKON O USTANOVAH/FUNDACIJAH

V Sloveniji se kažejo potrebe **po spremembah normativne ureditve delovanja ustanov**, po posodobitvi zakonodaje ter zmanjševanju administrativnih ovir, kar bi pripomoglo k bolj pospešenemu razvoju celotnega nevladnega sektorja ter s tem tudi vzpostaviti takšnega systemskega okolja, kjer bodo zagotovljeni pogoji tudi za razvoj ustanov.

V pripravi so **spremembe Zakona o ustanovah**, ki bodo prinesle nove pravne in davčno-finančne elemente oblikovanja ustanov ter tudi nove oblike fundacij.

TEMELJNI IZZIVI ZA PRIHODNOST

Pri **strateškem planiranju dela ustanov** in njihovega položaja v družbi bi bilo potrebno odgovoriti na več vprašanj, denimo:

- kakšno je stanje na političnem področju v državi v odnosu do ustanov;
- kako je vplival vstop Slovenije v Evropsko unijo na delovanje ustanov;
- kakšno je stanje zakonodaje v odnosu do ustanov;
- kakšna je ocena predlaganih reform vlade do ustanov;
- kakšen je vpliv gospodarskih gibanj na delo ustanov;
- kakšne so posledice aktualnih socialnih razmer na delo ustanov;
- kakšen je vpliv razvoja informacijsko-komunikacijskih tehnologij na delo ustanov;
- ali so ustanove zadovoljivo opremljene z informacijsko tehnologijo;
- ali finančna sredstva zadoščajo za izvrševanje strateških ciljev ustanov;
- ali je organizacijska struktura ustanov skladna z njihovo strategijo;
- kakšna je struktura – organizacijska, kadrovska, finančna, materialna, raziskovalno-razvojna – raven ustanov?

Na nekatera od teh vprašanj smo dobili odgovore v raziskavah, ki jih je *Združenje slovenskih ustanov – ZSU* opravilo v letih 2008 in 2010 (več na www.zsu.si).

MEHANIZMI ZA KREPITEV USTANOV/FUNDACIJ V EVROPSKI UNIJI

Center evropskih ustanov – EFC podpira oblikovanje **Evropskega statuta za ustanove**, evropskega pravnega instrumenta za združevanje zasebnih virov v dejavnosti za javno dobro. Potreba po njem se je pojavila leta 2001, ob širitvi Evropske unije, saj je začelo naraščati število ustanov in financerjev, ki bi želeli skleniti mednarodno sodelovanje pri izvajanju projektov, pa tudi zaradi globalizacije in kompleksnosti tem, s katerimi so se v novem družbenem in ekonomskem okolju začele soočati ustanove, in sicer migracij, zdravstva, okoljskih vprašanj.

Evropski statut za ustanove naj bi bil nova zakonska oblika, ki bi dopolnjevala že obstoječe nacionalne in regionalne zakone, ki urejajo *splošnokoristne ustanove* v državah članicah Evropske unije, namenjen:

- Podpori internacionalizacije delovanja ustanov in njihovi geografski mobilnosti;
- mobilizaciji in kanaliziranju zasebnega premoženja za javno dobro;
- krepitvi politike in dejavnosti ustanov ter krepitvi njihovega mednarodnega sodelovanja, pa tudi sodelovanja med ustanovami in donatorji;
- podpori demokratičnega življenja Evropske unije in razširjanju evropskega javnega prostora;
- spodbujanju trajnostnega družbeno-ekonomskega razvoja in teritorialne kohezije Evropske unije.

PODROČJA DELOVANJA USTANOV/FUNDACIJ V SLOVENIJI

V Sloveniji trenutno obstajajo naslednja področja delovanja ustanov:

- krovne ustanove (te predstavlja *Združenje slovenskih ustanov – ZSU*);
- humanitarno dejavnost;
- kulturno in umetniško dejavnost;
- šolstvo in znanost;
- zdravstvo;
- socialno dejavnost;
- okolje in trajnostni razvoj;
- šport in turizem.

Posebno in izjemno pomembno področje pa predstavljajo lokalne razvojne fundacije – LRF.

ZDRUŽENJE SLOVENSКИH USTANOV – ZSU

Združenje slovenskih ustanov – Ustanova ZSU je edina krovna ustanova pri nas in je bila ustanovljena leta 2000 kot nepolitična, nadstrankarska nacionalna organizacija slovenskih ustanov. Je nosilka interesov civilne družbe, pobudnica sprememb obstoječe zakonodaje, vsebinsko vezane na delovanje ustanov v Sloveniji. Je predlagateljica novih zakonskih rešitev v prid ustanov in vlagatelj finančnih in materialnih sredstev v ustanove.

Združenje slovenskih ustanov podpira: izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje zaposlenih v ustanovah ter oseb, ki pri delu ustanov sodelujejo častno oziroma kot prostovoljci; promoviranje in krepitev vloge ustanov v slovenski družbi; strokovno svetovanje; informiranje in pravno svetovanje pobudnikom za ustanovitev novih ustanov ter organiziranje ustanov; zbiranje, raziskovanje in predelovanje informacij ter podatkov za statistično spremljanje in podpiranje izvajanja aktivnosti; informiranje slovenske in mednarodne javnosti o slovenskih ustanovah; pravočasno zaznavanje in uveljavljanje skupnih interesov slovenskih ustanov v odnosu do javne uprave; vzpostavljanje dialoga z javno upravo ter partnersko sodelovanje z njenimi predstavniki in predstavnicami; ter povezovanje *Združenja* s podobnimi mrežami v Sloveniji in drugih državah.

Kontakt:

Združenje slovenskih ustanov – Ustanova ZSU

Metelkova 6, 1000 Ljubljana

Telefon: 01 439 39 30

Faks: 01 432 23 80

info@zsu.si

www.zsu.si

SEKCIJE V OKVIRU ZDRUŽENJA SLOVENSКИH USTANOV – ZSU:

→ **SKLADI DELA**

→ **LOKALNE RAZVOJNE FUNDACIJE**

KAJ SO SKLADI DELA?

Skladi dela so organi civilne družbe (sodijo v socialno dejavnost) in so samostojne neprofitne institucije, ki z instrumenti *aktivne politike zaposlovanja* – ki jo sprejema *Vlada Republike Slovenije* – pripomorejo k uravnavanju strukturnega neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela in zmanjševanju brezposelnosti. So vezni člen med posameznikom, civilno družbo, javnimi in zasebnimi službami in gospodarstvom; so servis delodajalcem in delojemalcem. Ustanovitelji *skladov dela* so lahko gospodarske družbe, *Vlada Republike Slovenije*, občina, gospodarska, obrtna in druge zbornice ter združenja in sindikati.

V Sloveniji deluje petnajst *skladov dela*, ki imajo pravno obliko *ustanove za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja*. Poslanstvo *skladov dela* je vzpostavljanje socialnega partnerstva za aktiviranje trajno presežnih in potencialno presežnih delavcev z namenom načrtovanja in izboljšanja njihovih zaposlitvenih možnosti ter hitrejšega in uspešnejšega vključevanja na trg dela. Pri tem *skladi dela* udeležencem omogočajo svetovanje, izobraževanje ter dodatno usposabljanje oziroma pridobivanje novih znanj in veščin za uspešno vključevanje na trg dela. *Skladi* za izvajanje svojih aktivnosti združujejo finančna sredstva iz privatnih, lokalnih, državnih virov in virov Evropske unije (več na www.zsu.si).

KAJ SO LOKALNE RAZVOJNE FUNDACIJE?

Lokalne razvojne fundacije – LRF (v Sloveniji so se prve štiri vzpostavile leta 2006), so se začele ustanavljati, da bi odpravile finančno podhranjenost nevladnega sektorja, predvsem pa za namensko financiranje skupnostnih projektov. V Sloveniji so ustanovljene z namenom, da vzpostavijo transparentne in učinkovite sisteme zbiranja in dodeljevanja sredstev organizacijam civilne družbe na lokalni ravni za izvajanje splošno koristnih nepridobitnih dejavnosti.

Lokalna razvojna fundacija je organizacija, ki jo upravljajo prebivalci skupnosti za blaginjo skupnosti. Je neodvisna človekoljubna organizacija, ki zbira, upravlja in razdeljuje sredstva, ki jih dobi od večinoma lokalnih donatorjev. Glavni cilj lokalne fundacije je izboljšanje kakovosti življenja na lokalni ravni. Novi trendi so usmerjeni k organiziranju četrtnih in celo uličnih LRF. Bistvo njenega delovanja je iskanje in pridobivanje stalnih sredstev, ki jih razdeljuje za splošno koristne projekte in programe lokalnih skupnosti, saj se osredotoča na *dejavnosti, ki prispevajo k razvoju lokalne skupnosti* na socialnem, kulturnem, športnem, vzgojno-izobraževalnem področju, področju zdravstvenega, otroškega, invalidskega in socialnega varstva, na področju varstva okolja, naravnih vrednot in kulturne dediščine, na področju priložnostnih dejavnosti in turizma. Denar lahko zbira od širokega kroga donatorjev, od fizičnih oseb in podjetij, dobrodelnih skladov in javnih organizacij.

Lokalne razvojne fundacije povezujejo različne akterje pri obravnavi lokalne problematike v korist vse skupnosti. *Lokalno gospodarstvo* lahko v lokalnih razvojnih fundacijah prepozna primerno obliko vključevanja in investiranja v lokalno skupnost in s tem uresničuje načelo družbene odgovornosti v obliki donacij in sponzorstev. *Posamezniki oziroma državljani in predstavniki civilne družbe v lokalni skupnosti*, ki zaznavajo potrebe svoje lokalne skupnosti in jih želijo urejati neodvisno od lokalne politične strukture, lahko s pomočjo lokalnih razvojnih fundacij ustvarijo pogoje za urejanje teh potreb. *Lokalna društva in zasebni zavodi ter druge organizacije civilne družbe* si lahko preko lokalnih razvojnih fundacij zagotovijo finančna sredstva za uresničevanje programov in projektov v svoji lokalni skupnosti. *Javna uprava in politika*, ki

deluje v lokalni skupnosti, lahko preko lokalnih razvojnih fundacij lažje prepozna potrebe lokalnega okolja, obenem pa so lahko *subvencije občinskih in državnih javnih sredstev* dopolnilo za kvalitetnejšo izvedbo programov in projektov.

V Sloveniji obstaja pet *lokalnih razvojnih fundacij*, ki se s podporo lokalnemu okolju zaenkrat pojavljajo predvsem na obrobjih države (več na www.zsu.si).

10 RAZLOGOV, ZAKAJ SE JE KORISTNO VČLANITI V ZDRUŽENJE SLOVENSКИH USTANOV – ZSU

ZSU fundacijam nudi:

- TEHNIČNO PODPORO
- PRAVNO IN STROKOVNO SVETOVANJE
- USPOSABLJANJE
- INFORMIRANJE
- PROMOCIJO
- LOBIRANJE
- AKTIVNO VKLJUČEVANJE FUNDACIJ V CIVILNI DIALOG
- USTANAVLJANJE VSEBINSKIH SEKCIJ V OKVIRU ZSU
- POVEZOVANJE
- MEDNARODNO SODELOVANJE

Več informacij o pogojih članstva:

telefon: 01 439 39 30

e- pošta: info@zsu.si

spletna stran: www.zsu.si

**NAJ BO SOCIALNA VARNOST DRUŽBENA STVARNOST!
FUNDACIJE, DRUŽBI KORISTNE USTANOVE.**

USTANOVA ZSU
ZDRUŽENJE SLOVENSКИH
USTANOV - FUNDACIJ

S PODPORO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Zloženko uredila **Nataša Sukič**, generalna sekretarka ZSU

Izid zloženke je finančno omogočilo **Ministrstvo za javno upravo RS**

Izdajatelj: **Združenje slovenskih ustanov – ZSU**, 2010